

Muistio

SVV-ohjelman Pirkanmaan aluekokous 12.2.2018

Paikka: Suomen teologinen opisto

Osallistajat: Timo Lehikoinen (Suomen teologinen opisto), Aki Ojakangas ja Vesa Holappa (Murikka-opisto), Matti Saari (Tampereen seudun työväenopisto), Pilvi Mansikkamäki (Ahjolan kansalaisopisto), Riitta Tervasmäki (Opintokeskus Sivis, Tampere), Anja Heikkinen ja Jenni Pätäri (Tampereen yliopisto), Sini Teräsahde (VST ry/Tampereen yliopisto; muistion laatija)

Tervetulosanat, Timo Lehikoinen

Suomen teologisen opiston rehtori Timo Lehikoinen esitteli kokouksen aluksi vuonna 2016 Tampereelle muuttanutta kansanopistoa. Suomen teologinen opisto on perustettu vuonna 1946. Se toimi aiemmin Hankoniemessä nimellä Santalan kristillinen kansanopisto. Taustayhteisö on Suomen Vapaakirkko. Oppilaitos tarjoaa monivuotisia koulutuslinjoja, jotka valmistavat seurakuntien eri työtehtäviin. Kansaopistossa aloitettuja opintoja voi jatkaa ulkomaisissa yhteistyöyliopistoissa. Oppilaitoksen opiskelijamäärä on noin 120 mukaan lukien monimuoto-opiskelijat, ja henkilöstöä on noin 10 henkilöä.

SVV-ohjelman ja aluetoiminnan esittely

Uusittu SVV-sivusto löytyy osoitteesta <http://www.vapausjavastuu.fi/>. SVV-toimintaa on sekä valtakunnallista että alueellista. SVV-toimintasuunnitelmaan 2017–2019 sisältyy kolme teemaa: 1) Tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus, 2) Vapaan sivistystyön reviirit, paradigmatt ja bunkkerit ylittävä yhteistyö ja 3) Digitalisaation uhat ja mahdollisuudet kansalaisuudelle.

Vuonna 2018 SVV-ohjelmassa toteutuu Metasivistys-hanke vapaan sivistystyön roolin, aseman ja merkityksen tutkimiseksi suomalaisessa koulutusjärjestelmässä ja yhteiskunnassa yleensä. Hanketta johtavat professorit Anja Heikkinen ja Jyri Manninen sekä VST ry:n hallituksen puheenjohtaja Aaro Harju. Hankkeesta syntyy kirja, jonka kirjoittajina on tutkijoita ja tutkimusta tehneitä vapaan sivistystyön pitkänlinjan ammattilaisia.

Tampereen aluetoiminta (<http://www.vapausjavastuu.fi/alueellinen-toiminta/tampere/>) on käsittänyt yhteisiä kokouksia, tutkimusseminaareja, ja pakolaisten osallistamiseen pyrkivää Let's work together -toimintaa sekä aiempina vuosina studia generalia -luentosarjan ja tutkivan opintokerhon tapaamisia.

Ajankohtaiset asiat tutkimuksessa ja oppilaitoksissa

Vapaan sivistystyön tutkimuksessa on Metasivistys-hankkeen lisäksi meneillään TSL:n Ote työhön -hanke (<https://www.otetyohon.fi/>). Vapaan sivistystyön aiheista graduja tehdään parhaillaan em. hankkeessa sekä Oriveden opiston kohtalosta, kesäyliopiston historiasta, Etelä-Pohjanmaan kansalaisopistojen asiakaslähtöisestä kehittämisestä ja opinnollisesta kuntoutuksesta kansanopistoissa. Väitöskirjatutkimusta vapaan sivistystyön aiheista tekevät Jenni Pätäri, Outi Sipilä ja Aki Ojakangas, Marja-Anitta Pehkonen ja Reetta Kettunen.

Matti Saari kertoi, että Sampolassa on Tampereen kaupungin hallinnonuudistuksen myötä syntynyt kirjasto- ja kansalaisopistoyksikkö ja samalla myös hänen toimenkuvansa laajentui. SVV-yhteistyö on ollut mielekästä. Tutkimuksia saa tulla edelleen tekemään ja tilaisuuksia järjestää Sampolan tiloissa.

Vesa Holappa kommentoi Anja Heikkisen tekemään tilannekuvaukseen vapaan sivistystyön asemasta kasvatustieteiden tutkinto-opinnoissa, että vapaan sivistystyön sisältöjen hupeneminen huolettaa. Anja muistutti, että tutkimusyhteistyön lisäksi SVV:ssä on kyse tiedepohjaisen asiantuntijakoulutuksen varmistamisesta tulevaisuudessakin. Murikka-opiston näkökulmasta kiinnostava tutkimusaihe olisi esimerkiksi alemman pohjakoulutuksen omaavien koulutuspolkujen seuraaminen. Murikka-opisto on harvinainen oppilaitos juuri opiskelija-aineksensa suhteen, sillä usein vapaan sivistystyön oppilaitoksissa opiskelijat ovat verrattain pidemmälle kouluttautuneita kansalaisia.

Aki Ojakangas kertoi, että Teollisuusliitto ry:ssä kaikki koulutustoiminta on yhteistä vuodesta 2018 alkaen. Yhdistymisestä voisi saada esimerkiksi gradun aiheen. Miten yhteisyys syntyy, kun pitkiä perinteitä yhdistetään uudemman tyyppiseen koulutukseen? Pieni palkkiokin voisi löytyä tutkimuksen tekoon. AY-opistojen rooli ja funktio laajemminkin olisi tutkimusaiheena tarpeellinen. Aki kertoi myös, että Kansanopistoyhdistyksessä on tehty uutta strategiaa ja sitä varten on tehty laajamittaista pohjatyötä tulevaisuuden yhteiskunnallisten muutosten luotaamiseksi. Tätä työtä olisi hyvä hyödyntää myös Metasivistys-hankkeessa.

Pilvi Mansikkamäki kertoi, että Ahjolassa toimitalo on saatu vihdoin remontin jälkeen käyttöön. Kansalaisopistojen liitto on käynnistämässä selvityksen yksityisten kansalaisopistojen yhteistyöstä. Yhteistyön tiivistämiselle nähdään tarvetta. Yksityisen kansalaisopiston ylläpitäjänä on usein settlementtiliitto, mutta myös säätiöpohjaisia kansalaisopistoja on, ja kunta voi olla yksi säätiökansalaisopiston omistaja. Maakuntauudistuksen vaikutus yksityisiin kansalaisopistoihin on vielä epäselvä. Yksityisillä kansalaisopistoilla ei ole asemaa kaupungin palveluorganisaatiossa. Settlementtiliitto hakee OKM:ltä rahoitusta selvityksen tekoon. Ahjolan kansalaisopistossa olisi kevääksi harjoittelupaikka avoimena kasvatustieteiden opiskelijalle. Opistolle on tarkoitus laatia tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, johon liittyen voisi myös tehdä tutkimusta.

Riitta Tervasmäki kertoi, että Opintokeskus Siviksessä juhlitaan tänä syksynä 75-vuotisjuhlia. Eero Ojanen kirjoittaa historiikkia, joka julkaistaan juhlan kunniaksi. Siviksen Helsingin toimisto on muuttanut Hakaniemeen. Tampereen toimistolta Matti Rautavirta on eläköitynyt. Marion Fields on tehnyt koulutustarvekyselyn joka kolmas vuosi ja tänä vuonna kyselyn kysymyksiä on mietitty erityisesti suhteessa toimintaympäristön muutokseen. Siviksessä on vajaa 30 työntekijää. Siviksessä on kehitetty Siviisverkko nimistä koulutuksen ohjausjärjestelmää, jossa on muun muassa pisteytetty koulutukset. Järjestötoiminnan osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on ollut kovasti esillä. Opintokeskus Siviis koordinoi Erasmus+ -hanketta nimeltä Futur3. Mukana on opintokeskuksia 10 eri Euroopan maasta. Hankkeessa kehitetään vertaisohjausmallia, jonka avulla vapaaehtoisten kanssa työskentelevät voivat kehittää omia tulevaisuustaitojaan. Graduprojekteissa ollaan mielellään mukana ja tarvittaessa ohjataan järjestöasiantuntijoiden suuntaan.

Timo Lehikoinen toivoi, että vapaan sivistystyön toimijat kävisivät yhdessä keskustelua kysymyksestä, mikä on non-formaalien koulutuksen asema Suomessa. Suomen teologisen opiston opiskelijoille on syntynyt tilanteita, että heidän ulkomaisissa yliopistoissa suorittamia maisterin tutkintoon kuuluvia opintoja ei ole rinnastettu Suomessa, koska tutkinnon alkuosa on suoritettu kansaopistossa. Tavoitteena tulisi olla "recognition of learning outcomes" tiukan koulutusjärjestelmäajattelun sijaan. Anja muistutti, että kysymys on tärkeä myös maahanmuuttajien kannalta, sillä usein heidän tutkintojaan ei tunnusteta Suomessa. Koulutuksen säätely on Suomessa verrattain tiukkaa ja siltoja puuttuu niille, jotka eivät kulje "normipolkua". Tulisikin painottaa vst-organisaatioiden roolia joustavien opintopolkujen mahdollistajina.

Kasvatustieteiden tiedekunnan Opinnäytetyötorin esittely

Tutustuimme EDU:n Opinnäytetyötoriin osoitteessa <https://research.uta.fi/opinnaytetori/>. Oppilaitoksista tarjottavat opinnäytetyöaiheet toivotaan ilmoitettavan Opinnäytetyötorin kautta, jonka toimintaa ylläpitää EDU:n henkilökunta. Tutkimusasetelmia voidaan muokata yhdessä, kunhan aiheita saadaan. Yhteenvetoja aiheista olisi hyvä koota ainakin pro gradu-opintoihin hakujen alla (huhtikuu/marraskuu). Opinnäytetyötorilla on myös tiedotteita valmistuneista opinnäytetutkimuksista.

Yhteistyö ja tulevat tapahtumat ja tapaamiset vuonna 2018

Tampereen seudun työväenopisto järjestää yleisöluentosarjan yhteistyössä työväenmuseumo Werstaan kanssa otsikolla ”Sisällissodan muistot 1918 kuvissa, kirjoissa ja muistissa.” Tapahtumatiedot lisätään SVV-sivustolle.

6.4.2018 klo 14–17 Vapaan sivistystyön tutkimuksen learning cafe, jossa esitellään käynnissä olevaa väitös- ja gradututkimusta vapaan sivistystyön aiheista. Tilatieto on vielä avoin. Tarjouksia otetaan vastaan, mutta muutoin tilaisuus järjestetään yliopistolla. Kutsut lähetetään tilatiedon vahvistuttua.

13.4. Kasvatustieteiden tiedekunnan (EDU) kumppanuustilaisuus klo 12 alkaen. Aiheena harjoitteluyhteistyö.

28.3. klo 15–18 suunnitteilla Research workshop on inclusion of refugees in education, Kaupin vastaanottokeskus

Syksyllä 2018 suunniteltiin pidettävän vapaan sivistystyön tutkimuksen learning cafe -tyyppinen tilaisuus Murikka-opistossa. Murikassa on käynnissä kaksi aikuisten oppimisvaikeuksiin liittyvää hanketta ja myös niitä voitaisiin käsitellä tässä tilaisuudessa.

Muita asioita

Pakolaisten osallistamiseen tähtäävää toimintaa toivotaan edelleen vapaan sivistystyön oppilaitosten yhteistyönä. Pakolaisten osallistaminen vaatii laajempaa tulkintaa kansalaisuudesta, vrt. lähimmäinen. Vapaaehtoistoimintaa ovat järjestäneet SPR (mm. kielikahvila Sampolassa), setlementti, seurakunta ja lukuisat kansalaisjärjestöt.

Kansalaisuustulkinnat ovat koetuksella myös maakuntaudistuksen myötä. VST:n hallituksessa mietittiin vaalikärkiä ja päätettiin esittää kysymyksiä ”Mitä tarkoittaa maakunnan kansalaisuus?”, ”Mitä sivistysmaakunta tarkoittaa?” ja ”Miten kansalainen voi olla aktiivinen maakunnan suhteen?”.